

Podejście do nauczania wczesnoszkolnego

29 sierpnia 2025

Polski system szkolny nakłada obowiązek szkolny na dziecko od 7 roku życia. Edukacja szkolna jest poprzedzona przedszkolem, które jednak nie jest obowiązkowe.

W polskim systemie szkolnym od roku 1919 do roku 1999 było kilka zmian ustrojowych i kilkanaście zmian programowych[1]. W roku 1989 – wraz z przemianami w państwie – rozpoczęła się dyskusja nad zmianami w edukacji wczesnoszkolnej. Dyskusja ta wyniknęła przede wszystkim ze względu na:

- „zmiany formacji ustrojowej naszego państwa,
- z nowych koncepcji filozoficznych człowieka, systemów wartości,
- ze zmiany pojęcia systemu szkolnego i pojmowania globalnych koncepcji kształcenia”[2]

Dyskusja skupiła się wokół dwóch problemów:

- obniżenie obowiązku szkolnego do 6 lat i wydzielenie w edukacji wczesnoszkolnej dwóch etapów kształcenia: dla dzieci 6-7 letnich, dla dzieci 8-9 letnich,
- treściowe i metodyczne powiązanie wychowania przedszkolnego w wczesnoszkolnym.

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku zakładała iż:

- edukacja przedszkolna powinna objąć dzieci w wieku 3-6 lat,
- dzieci w wieku 6 lat powinny być objęte rocznym przygotowaniem przedszkolnym (rok zerowy),
- obowiązek szkolny dzieci powinny rozpocząć z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym w którym dziecko kończy 6 lat,

- na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może rozpocząć dziecko, które przed dniem 1 września ukończy 6 lat.

Ta część założeń nie budziła żadnych zastrzeżeń, nowością natomiast była koncepcja „adekwatnego funkcjonowania w życiu”. Według tego założenia uczniowie powinny nabyć takie informacje, w oparciu o które mogą:

- odnajdywać harmonię i równowagę wewnętrzną (żyć w zgodzie z samym sobą),
- współistnieć ze środowiskiem,
- efektywnie współdziałać w ramach różnego rodzaju grup społecznych,
- korzystać bez większych trudności z zasobów informacyjnych.

W związku z tym postanowiono [\[3\]](#):

- odstąpić od encyklopedycznego kształcenia,
- czynić wiedzę środkiem do rozwoju jednostki,
- rozbudować system form i metod pozaszkolnego zdobywania, przetwarzania i stosowania wiedzy, rozwijania zainteresowań,
- wydłużyć perspektywy celów edukacyjnych między innymi poprzez ich wiązanie z systemami wartości,
- zmienić hierarchię celów
- ograniczać uprawnienia ośrodków dyspozycyjnych: na rzecz szkół i samorządów.

W 1998 roku opublikowano dokumenty zasadnicze i dokumenty uzupełniające , a we wrześniu 1999 roku rozpoczęto wdrażanie reformy.

Podjęcie do nauczania wczesnoszkolnego stanowi jeden z najważniejszych obszarów pedagogiki i dydaktyki, ponieważ obejmuje etap edukacyjny, w którym kształtują się podstawowe umiejętności poznawcze, społeczne i emocjonalne dziecka. Nauczanie na tym etapie dotyczy przede wszystkim klas I–III

szkoły podstawowej i charakteryzuje się dużą specyfiką, wynikającą z potrzeb rozwojowych uczniów, którzy przechodzą w tym czasie od zabawy jako dominującej formy aktywności do systematycznej nauki szkolnej. Właściwe podejście nauczyciela do procesu kształcenia ma ogromne znaczenie dla dalszych osiągnięć edukacyjnych oraz postaw ucznia wobec nauki.

Jednym z kluczowych elementów podejścia do nauczania wczesnoszkolnego jest indywidualizacja pracy z dzieckiem. W klasach początkowych różnice rozwojowe między uczniami są bardzo widoczne, dlatego nauczyciel powinien uwzględniać zróżnicowane tempo uczenia się, zdolności poznawcze i potrzeby emocjonalne. Indywidualizacja może przejawiać się w doborze zadań o różnym stopniu trudności, w stosowaniu zróżnicowanych metod aktywizujących czy w udzielaniu dodatkowego wsparcia uczniom potrzebującym pomocy. Dzięki temu każdy uczeń ma szansę rozwijać się na miarę swoich możliwości, a jednocześnie wzmacnia się jego poczucie własnej wartości i motywacja do nauki.

Ważnym aspektem podejścia do nauczania wczesnoszkolnego jest integracja treści kształcenia. Na tym etapie edukacji rezygnuje się z wyraźnego podziału na przedmioty szkolne, a treści nauczania realizowane są w sposób całościowy, łącząc wiedzę z różnych obszarów. Dziecko postrzega świat w sposób globalny, dlatego integracja treści pozwala mu lepiej rozumieć rzeczywistość i budować spójny obraz otaczającego świata. Przykładem może być łączenie nauki czytania i pisania z elementami matematyki, przyrody czy muzyki. Takie podejście sprzyja także rozwijaniu myślenia twórczego i wieloaspektowego.

Metody stosowane w nauczaniu wczesnoszkolnym powinny być dostosowane do naturalnych potrzeb rozwojowych dzieci, a więc bazować na aktywności, działaniu praktycznym, zabawie i doświadczeniu. Uczniowie uczą się najefektywniej wtedy, gdy mogą samodzielnie odkrywać, eksperymentować i działać w grupie. Stąd też istotną rolę odgrywają metody aktywizujące,

takie jak praca w grupach, projekty edukacyjne, gry dydaktyczne, drama czy wykorzystanie technologii informacyjnych. Szczególne znaczenie ma także ruch, który wspiera rozwój psychomotoryczny dziecka i pozytywnie wpływa na proces uczenia się.

Nie można pominąć roli nauczyciela, którego zadaniem jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale przede wszystkim wspieranie wszechstronnego rozwoju dziecka. Wychowawca klas początkowych powinien pełnić rolę przewodnika, doradcy i opiekuna, tworząc atmosferę bezpieczeństwa, akceptacji i wzajemnego szacunku. Dzieci w tym wieku są niezwykle wrażliwe emocjonalnie, dlatego ważne jest, aby nauczyciel kształtował w nich pozytywne nastawienie do nauki i szkoły, a także wspierał rozwój społeczny poprzez uczenie współpracy, odpowiedzialności i empatii.

Nowoczesne podejście do nauczania wczesnoszkolnego obejmuje również wykorzystanie innowacyjnych metod oraz środków dydaktycznych. Coraz częściej stosuje się technologie cyfrowe, które wprowadzają element interaktywności i pozwalają na atrakcyjne prezentowanie treści. W wielu szkołach realizowane są programy rozwijające kreatywność, kompetencje językowe czy umiejętności matematyczne w sposób dostosowany do możliwości dzieci. Ważne jest jednak zachowanie równowagi między nowoczesnymi technologiami a tradycyjnymi metodami, takimi jak czytanie książek, rysowanie czy prace manualne, które rozwijają wyobraźnię i sprawność manualną.

Podejście do nauczania wczesnoszkolnego wymaga całościowego spojrzenia na rozwój dziecka oraz dostosowania procesu edukacyjnego do jego potrzeb, możliwości i zainteresowań. Kluczowe znaczenie ma indywidualizacja nauczania, integracja treści, stosowanie metod aktywizujących oraz wspieranie emocjonalnego i społecznego rozwoju uczniów. Wczesnoszkolny etap edukacji jest fundamentem dalszej drogi szkolnej, dlatego od jakości i charakteru pracy nauczyciela w tym okresie zależy, w jakim stopniu dziecko rozwinię swoje kompetencje

poznawcze, społeczne i emocjonalne, a także jak ukształtuje się jego stosunek do nauki i szkoły jako instytucji.

[1] J. Parafiniuk – Soińska, *Przemiany w polskich programach wczesnoszkolnej edukacji*, Szczecin 2000, s. 14-15.

[2] J. Parafiniuk – Soińska, *Przemiany w polskich programach wczesnoszkolnej edukacji*, Szczecin 2000, s. 19.

[3] J. Parafiniuk – Soińska, *Przemiany w polskich programach wczesnoszkolnej edukacji*, Szczecin 2000, s.19.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.